

שאל אביר ויגדר

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרומ

עונג שבת

מגלים את עצמנו

התלמוד אומר שמשה כתב, לפני מותו, שלושה-עשר ספרי תורה – האחד נשמר בארון הקודש, והאחרים חולקו בין שנים-עשר השבטים. הייתה זאת דרך מחוכמת להבטיח את מקוריותו ודיוקו של טקסט התורה, כך שכל העותקים בעתיד יוכלו להיבדק מול הספרים המקוריים שנכתבו בידי משה.

מעניין שפרשה זו מונה את האחרונה בתרי"ג (613) המצוות – שכל אדם מחויב לכתוב עותק משל עצמו לספר התורה. אפילו אם משהו ירש ספר תורה, הוא עדיין חייב לכתוב אחד משלו.

המפרשים מסבירים, שהיום אנחנו מקיימים את המצווה הזאת ברכישת ספרים תורניים – כדי ליצור סביבה בעלת תכנים שמעודדים לימוד תורה.

ובכל זאת, יש כאן רעיון עמוק יותר. המצווה שכל אחד צריך לכתוב ספר תורה, אומרת שעלינו להפנים את התורה. לפתח קשר רגשי עם התורה, כך שמחשבותינו ופעולותינו יעברו תמיד דרך מסגרת התורה. מאז ומתמיד סיפקה התורה ליהודים גישה והשקפה בכל תחום, מחיי נישואין ועד לעסקים, בעת אסון ובשעת שמחה.

כפי שכותב הרב עמנואל פלדמן:

"מעל לכל הסיבות הטובות וההגיוניות, התורה היא קשר מסתורי שמחבר בין עם ישראל לאלוקיו, שעל ידו הם מתקשרים ומשפיעים, ושבאמצעותו שומר האלוקים את בריתו עם עמו לקיים אותם ולהגן עליהם. כשאנחנו לומדים תורה, אנחנו לא לומדים טקסט מופשט וארכאי מהעולם העתיק. אנחנו לומדים את הדרך שבה האלוקים רוצה שנחיה על האדמה הזאת... (אנחנו) למעשה עסוקים בגילוי מהות היהדות, שהיא בעצם, מהותנו אנו..."

הרב שרגא סימונס, אש

1. "אתם ניצבים כולכם היום".

א. מתי אירע הדבר?

ב. מהו יום זה?

2. "מחוטב עציץ עד שואב מימין".

על מי מסופר בתורה ש:

א. חטב עצים.

ב. שאבו מים?

3. על מי מסופר בתנ"ך שהפכו לחוטבי-עצים ושואבי מים?

4. אילו כינויים יש לפסלים בפרשתנו?

5. באיזה פסוק נרמז אלול?

6. "העידותי בכם את השמים ואת הארץ". איזה נביא השתמש באותם עדים?

7. מדוע נבחרו השמים והארץ כעדים?

8. כיצד מפרש רש"י את הפסוק:

"לא אוכל לצאת ולבוא" (ל"א, 2)?

9. א. באיזה תאריך נולד ונפטר משה?
ב. מי עוד נפטר באותו תאריך שבו נולד?

10. מי אמר למי:

א. חזק ואמץ. ב. חיזקו ואימצו?

11. משה דיבר עם יהושע "לעיני כל

ישראל". באיזה מקום נוסף מוזכר

ביטוי זה בתורה?

12. על אילו דברים נאמר בפרשתנו: "עד תומם"?

13. איזה אירוע מספר בראשית מוזכר בפרשתנו?

14. משה קרא ליהושע "לעיני כל ישראל". מה רמוז בכך?

15. "הקהל את העם האנשים הנשים והטף". לאיזו מטרה נקהלו כל אחד מהמפורטים כאן? (רש"י)

16. "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". ציין 2 פירושים למילה שירה.

17. בפרשתנו נאמר: "מי יעלה לנו השמימה". מי רצו לעלות לשמים ולא הצליחו?

18. מה רמוז בפסוק: "מי יעלה לנו השמימה"?

19. על מי מסופר בתנ"ך שעלה בסערה השמימה?

20. משה נפטר בגיל 120. ציין עוד אישים שנפטרו בגיל כזה.

21. מה שמות מלכי האמורי המוזכרים בפרשה?

22. באיזה פסוק יש 3 מילים רצופות שמשמעותם כעס?

23. "כי תשוב אל ה' אלוךך בכל לבבך ובכל נפשך". באיזה הקשר אחר נאמר ביטוי זה בתורה?

24. א. על מי בתורה נאמר: "זהנה ד' ניצב עליו"? ב. מה נלמד מכך?

25. "פן יש בכס שורש פורה ולענה". מה זה לענה?

תשובות מאחור

להקדשת העלון, לפרסום וליצירת קשר עם המערכת:

ShealAvicha@gmail.com 052-6551973

ניתן לקבל את העלון כל יום חמישי באימייל

העלון מוקדש לעילוי נשמת הבחור

אסף שי בן נורית ז"ל

"יָשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתוֹ." (אבות ב', י')

"ויום אחד יהיה קל לו לעמוד נגד יצרו בניסיונות אפילו אם הורגל ברע חס ושלום, ואחר כך יתחזק עוד יום אחד, עד שתשוב להרגל אצלו ההליכה בדרך הטובה" (מדבר שור פח-ט).

כתר ארם-צובא

לידת "הכתר"

"הכתר" בהא הידיעה (תאג' בערבית) – תואר כבוד שניתן לכתבי-יד עתיקים וספורים, בעיקר בארצות המזרח – נכתב בראשית המאה ה-10 לספירה. מן הקולופון שלו (הערת הסיום של כתב-היד), שהעתיק פרופסור מ"ד קאסוטו בעת שביקר בחלב ב-1943, אנו למדים כי הספר שכלל את כ"ד ספרי המקרא הועתק בארץ-ישראל על-ידי הסופר שלמה בן-בויאעא, נצר למשפחת סופרים ידועה שהתמחתה בהעתקת ספרי מקרא, ונוקד, הוטעם ומוסר על-ידי אהרון בן-אשר, אחרון "בעלי המסורה" וחותרם השושלת המהוללת.

"הכתר" נחשב למעולה מבין כתבי-היד של נוסח המסורה המוכרים לנו, כגון כתב-יד לנינגרד משנת 1009. שורשי הנוסח שלו הם בני יותר מאלף שנה, למן המגילות המקראיות שנמצאו בקומראן, דרך קטעי המגילות ממצדה ומסביבותיה ועד לקטעי המקרא שנמצאו בגניזת קהיר. במקור היו בו כ-380 דפים, אך למרבה הצער היום הוא מחזיק רק 295 דפים – בשלושת רבעי המקרא. זהותו של מזמין "הכתר" אינה ידועה. בשנת 1071 הבריחו אותו הסלג'וקים למצרים כדי למוכרו, או אולי אירע הדבר בשנת 1099 בידי הצלבנים.

הרמב"ם ו"הכתר"

אחרי ש"הכתר" הוברח למצרים, פדו אותו יהודי המקום והוא הונח בבית-הכנסת של הירושלמים בקהיר העתיקה. לפי המסורת, אך גם לדעתם של החוקרים, עמד ה"כתר" לפני הרמב"ם (1204-1138) בעת שקבע את הלכות ספר-תורה. שכן, כך כתב גדול פוסקי ההלכה בספרו הנודע "משנה תורה": "וספר שסמכנו עליו בדברים אלו הוא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהיה בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים, ועליו היו הכול סומכין – לפי שהגיהו בן-אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות כמו שהעתיקו; ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי כהלכותי." (ס' אהבה, הלכות ספר-תורה, פרק ח, הלכה ד). דברים אלה של הרמב"ם רק הוסיפו כבוד ל"כתר" ועשו אותו מושא להערצה.

ממצרים לארם-צובא

בסוף המאה ה-14 הועבר "הכתר" ממצרים לחלב (ארם-צובא) שבסוריה, והונח ב"מערת אליהו" שבבית-הכנסת העתיק, בתוך תיבת מתכת נעולה בשני מנעולים ורחוק מעיני זרים. אנשי הקהילה ראו בו את כתב-היד החשוב ביותר שברשותם. קדושתו היתה כה גדולה בעיניהם עד כי נהגו להשביע עליו דיינים ולייחס לו סגולות קמיעיות שונות. לפי הכתוב בדף הפתיחה שלו: "קודש לה' ... לא ימכר ולא יגאל ... ברוך שומרו וארור גונבו...", חל איסור מוחלט למוכרו ואף להוציאו מבית-הכנסת. הפרה של איסור זה היתה עלולה, כך האמינו, להביא פורענות וחורבן על הקהילה.

תשובות

14. יש בו רמז לכל חלקי העם: כהנים, לויים וישראלים. לעיני = לויים; כל = כהנים, ישראל = ישראלים.
15. האנשים ללמוד; הנשים לשמוע; הטף להביא שכר למביאהם.
16. א. שירה = שירת האזינו (לפי רש"י). ב. שירה = התורה. מכאן למדים שכל יהודי צריך לכתוב ספר תורה לעצמו.
17. אנשי דור הפלגה לפני המבול, בנו מגדל ורצו לעלות לשמים.
18. מפסוק זה מתקבל בראשי תיבות = מילה. ללמדנו על מעלת ברית המילה!
19. אליהו הנביא עלה בסערה השמימה (מלכים ב', ב' 12).
20. רבי עקיבא, הלל ורבן יוחנן בן זכאי.
21. סיחון ועוג.
22. "באף ובחזמה ובקצף" (כ"ט, 27).
23. בקריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוך בך בכל לבבך ובכל נפשך".
24. א. יעקב בחלום הסולם. ב. מראשי תיבות הפסוק (מהסוף להתחלה) מתקבל: עניו – רומז לכך שד' משרה שכינתו על אדם עניו.
25. לענה = עשב מר (רש"י).

1. א. ביום פטירתו של משה. ב. היום = רמז לראש השנה יום הדין.
2. א. אברהם חטב עצים בעקידה. ב. רבקה ובנות יתרו שאבו מים.
3. הגבעונים.
4. גילולים ושיקוצים.
5. בפסוק: "ומל ה' אלוך את לבבך ואת לבב זרעך" ראשי תיבות אלול, מרמז על התשובה.
6. הנביא ישעיהו (פרק א, 2).
7. א. הם קיימים לעולם. ב. הם לא משתנים.
8. א. איני רשאי. ב. נסתמו ממוני מעינות החכמה.
9. א. ז' באדר. ב. דוד המלך נולד ונפטר בשבועות.
10. א. משה ליהושע ב. משה לבני ישראל.
11. הפסוק האחרון בתורה מסיים במילים "לעיני כל ישראל".
12. א. "זיהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה ... עד תומם". ב. "וידבר משה ... את דברי השירה הזאת עד תומם".
13. מהפכת סדום ועמורה.

היעלמות "הכתר"

ביום יח בכסלו תש"ח (1 בדצמבר 1947), יומיים אחרי החלטת האו"ם על הקמת מדינת ישראל, פרץ בארצות ערב גל של פרעות נגד היהודים ובתי-הכנסיות שלהם. בית-הכנסת הקדום של חלב שימש גם הוא מטרה לפורעים. אחרי שנחרב, נפוצה השמועה ש"הכתר" שהוחזק בו נשרף וחולל.

הצלת "הכתר"

ואף-על-פי-כן, קם "הכתר" לתחייה. אחרי שנרגעו הרוחות, התברר שאנשי הקהילה הטמינו אותו במקום סתרים, וכעבור עשר שנים, בשנת 1958, הועלה "הכתר" לירושלים במבצע הברחה נועז שקדמו לו מאמצי שכנוע רבים מצד נשיא המדינה, יצחק בן-צבי, ואישים רבניים. "הכתר" הופקד במכון בן-צבי שבירושלים, וועד נאמנים, שאחד מחבריו הוא הרב הספרדי הראשי "הראשון לציון", התמנה לטפל בו.

ואולם, "הכתר" שהגיע לכאן כבר לא היה שלם, וחסרו בו החלק הראשון, החלק האחרון ודפים אחדים מן האמצע. מצבו הפיזי הקשה חייב שיקום, וזה נערך במעבדות מוזיאון ישראל כעשר שנים, וכלל הסרה של סרטי דבק, ניקוי כתמים וחזיון הדיו במקומות שהתפוררה ונשרה. מאמצים רבים הושקעו באיתור חלקיו האבודים, שכן על פי השמועה הם לא נעלמו כליל, אבל עד עתה אותרו רק דף אחד שלם ובו קטע מספר דברי הימים, וקרע אחד קטן של דף מספר שמות, המוחזק בקמיע בארנקו של בן קהילת חלב היושב בניו-יורק. הייתכן שעוד יימצאו דפים נוספים? ימים יגידו.